

Gelderse energie transitie en het landelijk akkoord

Verslag

15 januari 2014, Provinciehuis te Arnhem

Netwerkbijeenkomst Netwerk voor duurzame regionale energie Gelderland

In Gelderland is de transitie naar duurzame energie goed op weg met routekaarten, lokale energieorganisaties en vele grote en kleine projecten in stedelijk- en landelijke omgeving.

Op 6 september jl. hebben ruim 40 organisaties samen met de overheid het landelijke Energieakkoord voor duurzame groei ondertekend. Welke kansen biedt dit Energieakkoord voor het versnellen van de Gelderse ambities en samenwerking? Hoe kan het de vele initiatieven voor de energietransitie in Gelderland verder brengen?

De provincie Gelderland wil samen met gemeenten, regio's, lokale energieorganisaties, ondernemers en onderwijsinstellingen de Gelderse ambities en de samenwerking zichtbaar maken. Waar liggen in Gelderland (nieuwe) kansen? Wat is nodig om deze te verzilveren? Hoe kunnen we samen optrekken?

Bekijk ook de [video-impressie](#) van de netwerkbijeenkomst

Bekijk ook alle [presentaties van](#) de netwerkbijeenkomst

Inleidingen

Samenwerken aan Energietransitie

door Annemieke Traag, gedeputeerde provincie Gelderland

Annemieke Traag heet alle deelnemers van harte welkom. Waar het netwerk in 2011 begon met 20 tot 40 deelnemers, zitten nu ruim 150 deelnemers in de zaal. Een prachtige opkomst! Annemieke Traag geeft een korte toelichting op de doelen van het provinciaal programma energietransitie "Werken met eigen energie". Om energieneutraliteit in 2050 te realiseren, heeft de provincie een aantal tussendoelen geformuleerd: een sterke EMT-sector en 900 extra arbeidsplaatsen in 2015, 2% energiebesparing per jaar (16% in 2020) en 14% hernieuwbare energie in 2020, waarvan 50% decentraal opgewekt. Om deze transitiedoelen te halen is inzet van alle betrokkenen nodig. De provincie Gelderland faciliteert hier graag in. En ook nu vindt al veel samenwerking tussen alle partijen plaats. Door de samenwerkingsagenda beter zichtbaar te maken, onder de noemer 'Energiek Gelderland', hoopt de provincie deze samenwerking nog meer te versterken.

> [Bekijk de presentatie](#)

Energieakkoord voor duurzame groei

door Lodewijk de Waal, SER

Lodewijk de Waal geeft een toelichting op het 'Energieakkoord voor duurzame groei'. Ruim veertig organisaties, waaronder de overheid, werkgevers, vakbeweging, natuur- en milieuorganisaties, andere maatschappelijke organisaties en financiële instellingen, spreken af om zich in te zetten voor energiebesparing, schone technologie en klimaatbeleid. Sociale cohesie kan evenwel het belangrijkste effect zijn van het Energieakkoord. Met dit akkoord zetten al deze organisaties in op 100 PJ energiebesparing per 2020 (= energieverbruik 1,5 mln. huishoudens), het voldoen aan de Europese Energie Efficiency Richtlijn per jaar en het vergroten van het aandeel duurzame energie van 4,4% naar 14% in 2020 en 16% in 2023.

Tegelijkertijd wordt een krachtige impuls aan de economie gegeven, o.a. door in te zetten op duurzame groei en werkgelegenheid, het verbeteren van de concurrentiekracht van bedrijven en het bevorderen van innovatie. Tot slot ging Lodewijk de Waal in op de borgingscommissie, die staat voor de uitvoer en op de regionale invalshoeken van het akkoord.

> [Bekijk de presentatie](#)

Inleidingen

Debat Annemieke Traag, Lodewijk de Waal en Thijs de la Court

Na zijn presentatie ging Lodewijk de Waal in debat met Annemieke Traag en Thijs de la Court (wethouder gemeente Lochem) over de betekenis van het Energieakkoord. Onder andere over lokale energiecoöperaties: in Nederland zijn ruim 500 initiatieven op het gebied van duurzame energie, dat alleen al is veel waard. Sommige van deze coöperaties hebben kritiek op de werkbaarheid van het akkoord en de administratieve last. Hier onderstreepte Lodewijk de Waal het belang van de ondersteuningsstructuren, zoals 'Hier opgewekt', deze hebben een belangrijke rol in het helpen van dergelijke partijen.

Voor de provincie Gelderland is het Energieakkoord vooral een bevestiging: er gebeurt al veel op het gebied van duurzame energie en dat wordt nu ook landelijk verankerd. Daarnaast biedt het kansen, onder andere om op rijksniveau gesprekspartners te vinden, bijvoorbeeld als het gaat om het wegnemen van knelpunten. Voor gemeenten ligt de uitdaging in het voldoende borgen van de eigen verantwoordelijkheden en ontwikkeltaken rondom duurzame energie in de collegeplannen. Daarnaast gaan alle gemeente meedoen aan een duurzaamheidsmeter en klimaatmonitor. Via een website wordt inzichtelijk gemaakt wat gemeenten wel en niet doen op het gebied van duurzame energie. Die transparantie kan een drijvende kracht voor gemeenten zijn om lokaal tot actie over te gaan.

Workshop 1. Energieke rollen

De rol van gemeenten bij lokale duurzame energie-initiatieven

Met medewerking van:

Thijs de la Court, wethouder gemeente Lochem

Ruud Schuurs, procesbegeleider CoP Gelderse lokale energie-initiatieven

Lokale duurzame energie-initiatieven (LDE's) zijn goed in staat om consumenten in hun eigen gemeenschap te mobiliseren en dragen bij aan de lokale economie. Gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen in de stimulering van deze beweging.

Ruud Schuurs vertelde over de handreiking '[Rol van lokale overheden bij lokale duurzame energie-initiatieven](#)', die in 2013 werd gepubliceerd: "De betrokkenheid van gemeenten kan verschillende vormen aannemen en groeit vaak met een initiatief mee in de tijd. Meestal als gevolg van een samenloop van omstandigheden."

In de handreiking worden vijf rollen onderscheiden die zich in de loop van tijd kunnen ontwikkelen:

- Coproductent
- Participant
- Dienstverlener
- Facilitator
- Coach

Wethouder Thijs de la Court illustreerde deze rollen aan de hand van de samenwerking tussen Lochem Energie en de gemeente Lochem.

Deelnemers aan de workshop stonden stil bij de uitdagingen en mogelijke actiepunten voor gemeenten om de samenwerking succesvol te laten groeien. O.a door:

- Als gemeente het goede voorbeeld geven, betreffende uitvoering van duurzaam beleid
- Een wethouder 'duurzaamheid' benoemen
- Veranderen aanbestedingsregels ten gunste van lokale energie
- Elementen uit het Energieakkoord overnemen in het college akkoord
- Fondsen helpen ontsluiten

> [Presentatie Energie rollen door Ruud Schuurs](#)

> [Presentatie: Handreiking De rol van lokale overheden bij lokale duurzame energie-initiatieven \(pdf\)](#)

> www.energiecooperatiesgelderland.nl.

> www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/lokaal_klimaatbeleid/duurzame-energie.

Workshop 2. Ruimte voor hernieuwbare energie door tijdelijk anders bestemmen (groen)

Met medewerking van:

Roy Ellenbroek, Greenspread

Braakliggende terreinen tijdelijk inzetten voor duurzame energie; wat komt daar bij kijken? En hoe kunnen gemeenten initiatieven van ondernemers en burgers ondersteunen?

In het afgelopen jaar heeft het project "tijdelijk anders bestemmen" plaatsgevonden. Vier gemeenten – Apeldoorn, Nijkerk, Bronkhorst en Geldermalsen – hebben onderzocht hoe braakliggende terreinen ingezet kunnen worden voor de productie van energie. Bronkhorst heeft daarnaast gekeken naar mogelijkheden op vrijkomende agrarische bestemmingen in het buitengebied. Er wordt op dit moment gewerkt aan een handreiking die in de tweede helft van maart beschikbaar komt. Zie: www.tabingelderland.nl.

Roy Ellenbroek deelde de inzichten van het project ([zie presentatie](#)). Daarnaast bekeken we de mogelijkheid van tijdelijk anders bestemmen vanuit twee perspectieven; die vanuit overheden en vanuit ondernemers en burgerinitiatieven.

Resultaten workshop, wat kunnen gemeenten doen:

Mogelijke actiepunten voor gemeenten zijn:

- Draagvlak voor wind creëren door het bevorderen van participatie (bijvoorbeeld door een handreiking communicatie te ontwikkelen);
- Gevolgen van het energieakkoord concreet maken (PostCode roos, beschikbaarheid e-belastingkorting);
- Gemeente kan regie nemen en mensen met elkaar verbinden; in het collegeakkoord laten zien wat de plannen zijn;
- Combineren met andere functies;
- Bied gronden preferent aan lokale initiatieven aan en praat Nederlands;
- Verwachtingenmanagement qua tijd en prijs;

> [Presentatie Ruimte voor Hernieuwbare energie door tijdelijk anders bestemmen \(pdf\) door Roy Ellenbroek en Carla Onderdelinden](#)

Workshop 3. **Energiebesparing bij maatschappelijk vastgoed en in bestaande woningbouw**

Met medewerking van:

Sanne Meelker, Gemeente Wageningen
Marianne Noordanus, Provincie Gelderland
Alexander de Roo, Provincie Gelderland

Hoe kunnen gemeenten het besparen van energie stimuleren, zowel in maatschappelijk vastgoed als bestaande bouw?

Bij energiebesparing snijdt het mes aan verschillende kanten: energiebesparing is goed voor het milieu, goed voor de lokale werkgelegenheid en goed voor de portemonnee. Verder wordt vaak ook de kwaliteit van het gebouw verbeterd. In deze workshop stond de vraag centraal: Wat ga je na de gemeenteraadsverkiezingen het nieuwe ambitieuze college meegeven op het gebied van energiebesparing?

De casus van de gemeente Wageningen die een actief beleid voert op het terrein van het verduurzamen van vastgoed, waaronder de gemeentelijke en maatschappelijke gebouwen werd gepresenteerd.

Resultaten workshop, wat zouden gemeenten o.a. kunnen doen?

Mogelijke actiepunten voor gemeenten zijn:

- **Bestaande bouw-huur:** afspraken maken met woningcorporaties
- **Bestaande bouw-koop:** Vertrouwen scheppen en:
 - Wijkgerichte aanpak
 - Modelwoning per wijk
 - Energiecoöperatie een rol
 - Energiecoördinator als vraagbaak
 - Energiewinkel
- Stel een gezamenlijke duidelijke visie op over duurzaamheid: bestuurlijk en ambtelijk
- Breng alle partijen intern (financiën, vastgoed, milieu) en gebruikers bij elkaar mbt vastgoed
- Breng alle beschikbare informatie goed in beeld
- Stel slimme verdienmodellen op

> [Presentatie Programma Energietransitie 2012-2015 \(pdf\) door Marianne Noordanus](#)

> [Presentatie Businesscase Verduurzaming gemeentelijk vastgoed Wageningen \(prezi\) door Sanne Meelker](#)

Workshop 4. Energie omdenken

Met medewerking van:

Pieter van de Ploeg, Alliander

Simon Verduijn, GEN (Gebieden Energie Neutraal)

In deze werkgroep nam Pieter van der Ploeg van Alliander ons mee naar de Stedendriehoek in 2030 en schetste het beeld wat 100% omschakelen op duurzame energie betekent. De plaatjes geven dit schematisch weer. In de situatie in 2030 is:

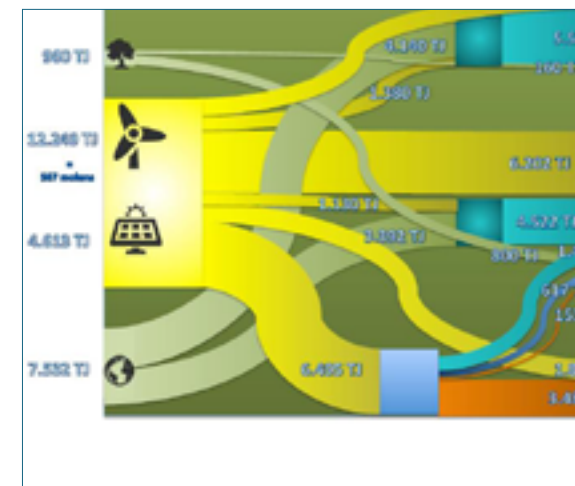
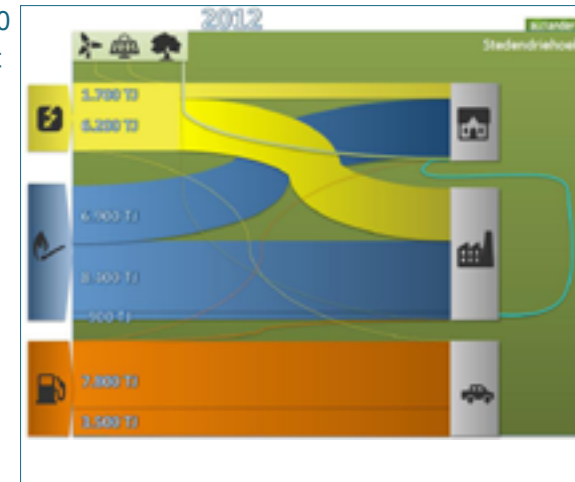
- maximaal bespaard
- wordt restwarmte optimaal benut
- is energie uit wind en zon een feit
- zijn er warmtepompen in gebruik
- is elektrisch rijden gewoon
- worden biofuels ingezet

Naar aanleiding hiervan onstond een geanimeerde discussie over het feit dat nog maar weinig bestuurders van gemeenten een dergelijk plaatje voor ogen hebben. Gedacht wordt nog vanuit de kleine stappen die nu gezet kunnen worden, niet vanuit de grote stappen die nodig zijn om het gewenste eindbeeld te behalen. Er werd een concrete afspraak gemaakt tussen gemeente Wageningen en Alliander om samen het verhaal voor Wageningen uit te werken.

Welke strategie zou nu ingezet kunnen worden om de nodige stappen te zetten? Dat was de vraag die in het tweede gedeelte van de workshop centraal stond. Streven naar energieneutraliteit op gebiedsniveau lijkt een perspectiefvolle benadering. Simon Verduijn (Gebieden Energie Neutraal) deelde de ervaringen opgedaan in de wijk Kerschoten in Apeldoorn. Dit voorbeeld laat zien dat een energieneutraal gebied technisch gerealiseerd kan worden. De onzekerheid zit in de kosten. Een belangrijke drempel is bijvoorbeeld de split incentive: degene die investeert is niet altijd degene die ook het voordeel krijgt. Wetten en regels spelen ook een rol: collectief salderen zou veel mogelijk kunnen maken. Belangrijk is dat de ontwikkelingen samen moeten gaan met individuele voordelen voor de mensen, bijvoorbeeld een financieel voordeel of een verbouwing die gelijk meer ruimte en comfort oplevert. En met aantrekkingskracht voor bedrijven om zaken en maatschappelijke betrokkenheid te combineren.

> [Presentatie Energietransitie en omdenken \(pdf\) door Pieter vd Ploeg](#)

> www.gebiedenenergieneutraal.nl

Deelnemerslijst

Download de [deelnemerslijst](http://duurzameenergiegelderland.wing.nl/Thema's/Bijeenkomst_15_januari_2014) op http://duurzameenergiegelderland.wing.nl/Thema's/Bijeenkomst_15_januari_2014

Gelders netwerk voor duurzame regionale energie

Het Netwerk duurzame regionale energie in Gelderland biedt een platform waar gemeenten, regio's, ondernemers en onderwijsinstellingen kennis en ervaringen uitwisselen over het opwekken van energie op lokaal en regionaal niveau. Het doel hiervan is het versnellen van de energietransitie door met alle betrokken partijen kennis te delen, kansen te benutten en belemmeringen weg te nemen. Binnen het netwerk worden regelmatig informatieve bijeenkomsten, werkateliers en inspirerende excursies georganiseerd. Deze bijeenkomsten worden door de Gelderse regio's georganiseerd. De provincie Gelderland ondersteunt het netwerk vanuit het programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling.

Informatie aanvragen over het netwerk of aanmelden bij het Gelders netwerk voor duurzame regionale energie kan door te mailen naar:

ingrid.versteegen@wing.nl

Website

- De [website van het netwerk voor duurzame energie Gelderland](#) is weer bijgewerkt. Naast informatie over het netwerk, de bijeenkomsten, duurzame landgoederen en de CoP burgerinitiatieven biedt de website ook informatie over de duurzame transportcorridor.
- <http://duurzameenergiegelderland.wing.nl>

Het Gelders netwerk voor Duurzame Regionale Energie in Gelderland maakt onderdeel uit van het provinciale **kennisprogramma Duurzaam Door**.

- Rita ten Dam, projectleider Duurzaam Door: r.ten.dam@gelderland.nl

Provinciaal programma Energietransitie:

- Carla Onderdelinden, projectleider regionale ontwikkeling: c.onderdelinden@gelderland.nl
- Yvonne Tieleman, projectleider hernieuwbare energie: y.tieleman@gelderland.nl
- Marianne Noordanus, projectleider energiebesparing: m.noordanus@gelderland.nl